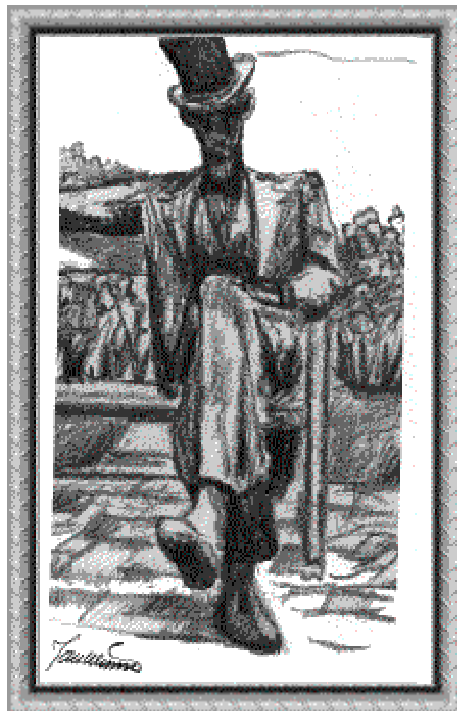

Text: Rolf Mårth

NILS FERLIN

Cirkusartisten som blev vår folkkäraste poet

Nils Johan Einar Ferlin föddes den 11 december 1898 i Karlstad, där hans far arbetade på Nya Wermlands-Tidningens redaktion. 1908 flyttade familjen till Filipstad, där fadern blev redaktör för den nystartade tidningen Bergslagen. Familjens första hem i Filipstad var Bergmästargården vid kyrkan. Året därpå dog fadern, men trots de dramatiskt ändrade familjeförhållandena fick Nils och de två systrarna möjlighet att fortsätta sina studier i samskolan, där Nils tog sin examen 1914. Efter faderns död tvingades modern och de tre syskonen att leva och bo under enklare förhållanden, största delen i ett hus i korsningen Hantverksgatan - Järnvägsgatan. Intill bostaden låg Svintorget, där kreatursmarknaden vid Oxhälja ägde rum och där pojkarna i "Svintorgskamraterna" samlades för att spela fotboll. Idrott av olika slag passade Nils Ferlin väl, han hade stort A i gymnastik!

Cirkus Tigerbrand

Nils Ferlin etablerade sig som direktör för sin Cirkus Tigerbrand i vedskjulet hemma på gården vid Svintorget med systemen Ruth som en av de medverkande. Cirkusen kom han senare att beskriva i en dikt i diktsamlingen *Goggles*:

***Det hela var bara ett vedskjul
men störde ej minsta grand.
Och cirkusens namn var präktigt:
Den hette Tigerbrand.***

Från vedskjulet vid Svintorget flyttade Nils Ferlin så småningom sin cirkus till närliggande komministergårdens lada vid Hantverksgatan. I komministergården bodde Anders Anngren, som var gift med en faster till Nils. I komministergårdens vedbod förevisades Cirkus Tigerbrands sista föreställningar. Cirkusens öde beseglades med ett uppseendeväckande extranummer. Man tog sig för att doppa brödsulor i komministerns brännvin och med detta trakterades prästgårdens höns. Yra i mössan vinglade dessa ut på Hantverksgatan och hindrade framfarten för en åkare med häst. Det blev en stor uppståndelse och prästen satte stopp för Cirkus Tigerbrand. Ett hårt öde då, men Tigerbrands minne lever kvar. Den så kallade Ferlinladan vid komministergården bevaras som ett minnesmärke kring Ferlin i Filipstad. Efter en upprustning stod den klar att invigas med ett festligt program under *Ferlindagen* den 4 juli 1998.

Marknaden Oxhälja

För den som växt upp i Filipstad har naturligtvis höstmarknaden Oxhälja lämnat sina minnesbilder. Så även hos Nils Ferlin. Dikter med marknadsmotiv finns i hans produktion och på 30-talet skrev han radiospelet *Marknad*.

Nils Ferlins gode vän Gustaf Andborg har berättat att man vid ett tillfälle, efter diverse hyss, blev portförbjudna vid tivolit. För Gustaf var det första och sista gången han blev portförbjuden någonstans, men för Nils säkerligen bara första gången. Inte gick det bättre när Nils en gång fick det stora förtroendet att veva positivet på Nordenstams hästkarusell. När karusellen bromsades slutade han veva mitt i *Napoleons marsch över Alperna* och fick ovett av karusellägaren. Det äventyret har Nils Ferlin beskrivit i sin dikt *Sorg*:

**Det hände en gång i mitt unga liv
– just en sådan kväll som i kväll,
att min ringhet betroddes ett vevpositiv
på en storslagen hästkarusell.
För en barfotaknatte - en småstadsfyr,
elektrisk från tå och till topp,
å det var ett rent otroligt äventyr,
som greps i ett tigerhopp.
Min glädje förmörkades dock efter hand
och damp ner på allt plattare plan
när det skrällde en röst i mitt öra ibland:
Veva jämt din fan!**

Diktens motiv pryder för övrigt omslaget till tidningen *Ferlinhälja*, som Ferlingruppen givit ut jubileumsåret 1998. Omslagsteckningen är gjord av Ferlins systerson Bertil Hladish.

1954 publicerades Nils Ferlins långa prosastycke *Oxhälja i Filipstad* i Svenska Turistföreningens årsbok, illustrerad med bilder av den världskände fotografen Lennart Nilsson. Med ledning av bilderna från 50-talets marknad, skrev Nils Ferlin sin artikel med minnesbilder från sin barndoms Oxhälja.

Revyaktören Fabian

1916 lämnade familjen Ferlin Filipstad och flyttade till Stockholm, men Nils Ferlin själv gästade Filipstad långa perioder fram till mitten på 20-talet. Han gjorde inhopp i olika yrken, spelade fotboll och framträdde på scenens tiljor som revyaktören Fabian. Debuten ägde rum 1918 i en revy på Ordenshuset i Filipstad, då han framträdde med två egna visor. Nils Ferlin lät trycka och sälja tio olika kupletthäften i Filipstad. Det sista kom i tryck 1930, samma år som han gav ut sin diktsamling ***En döddansarens visor***. Revyvisorna innehåller ett rikt persongalleri, miljöer och händelser från Ferlins tid i Filipstad. Noblessen och inte minst poliskåren får sina kängor. Att tjäna pengar på sina revyer och kupletter i Filipstad var säkert inte så lätt. I en av revyvisorna finns en tanke att utvandra till Amerika:

Till U.S.A.
ska vi ta
allihop å dra.
I U.S.A.
ä dä bra mä förtjänsterna.
Sju "daler" dan
ja dä tacka fan
att man tjänar lätt:
Här får man nätt-upp en cigarett
för en fin kuplett

1985 utkom Nils Ferlins revykupletter i nytryck i samlingsvolymen ***Fabians revyvisor***. 1922 - 1925 var Ferlin redaktör och utgivare av sex olika tidskrifter som gavs ut i Filipstad. De bar namnen ***Julhälja***, ***Påskhälja*** och ***Oxhälja***.

Schlagertexter och poesi

På 20-talet började Nils Ferlin skriva schlagertexter, till en början ofta tillsammans med vännen Gustaf Andborg. Denna omfattande verksamhet fortsatte även efter diktardebuten 1930. De flesta av verken spelades in på skiva med olika sångartister och många kom i nottryck.

Albin Fernström, välkänd musikhandlare, dragspelare och kompositör från Filipstad, köpte ett tiotal texter av Ferlin till sina kompositioner. För texterna till *Rallarevalsen* och *Skidlöparvals* erhöll Ferlin femton kronor i arvode av Fernström.

En av Ferlins mest kända visor, *I folkviseton*, fanns i en schlagerversion redan 1932, då med titeln *Kärleken kommer, kärleken går*.

Hans mest framförda schlagertext är säkerligen *Gärdebylåten*, till Hjort Anders Olssons välkända musik.

Nils Ferlin har kommenterat schlagerförfattandet i dikten och visan *En valsmelodi*:

**...jag har sålt mina visor till nöjets estrader
och Gud må förlåta mej somliga rader...**

Nils Ferlin minns några av vännerna från Filipstad i dikten och visan *Syner i lövsprickningen*, där dansen går på Abborrbergets krön.

Abborrberget är för övrigt platsen för ett av programmen under *Ferlindagen*. *Syner i lövsprickningen* har blivit något av en nationalsång i Filipstad. Musiken till visan är skriven av Gunnar Turesson, som var den förste som tonsatte Ferlin. Musiken har under alla år levandegjort Ferlins dikter.

Gunnar Turesson följdes av namn som Josef Briné, Lillebror Söderlundh, Tor Bergner och Gunde Johansson, fram till de nutida Ferlin-kompositörerna Torgny Björk, Tor Bergner, Ove Engström, Rolf Wikström, Mats Klingström och många andra, som Ferlingruppens Jörn Granberg, Jan Wikner och Rolf Märth. Det kanske inte är någon överraskning att Nils Ferlin är vår mest tonsatta diktare.

Nils Ferlin har givit ut diktsamlingarna *En döddansares visor* 1930, *Barfotabarn* 1933, *Goggles* 1938, *Med många kulörta lyktor* 1944, *Kejsarens papegoja* 1951, *Från mitt ekorrhjul* 1957, samt *En gammal cylinderhatt*, som utgavs postumt 1962.

Efter åren i Stockholm och dess Klarakvarter, bodde Nils Ferlin senare delen av sitt liv i Roslagen. Efter en tids sjukdom lämnade han det jordiska den 21 oktober 1961, men hans minne lever vidare genom hans dikter och visor.